

بازاندیشی در ساختار دادرسی دعاوی خانوادگی و قوانین ماهوی
مربوط به طلاق

www.ketab.ir

تألیف

دکتر میثم خزائی

ساحل گودرزی

سرشناسه:	خزایی، میثم، ۱۳۶۲-
عنوان قراردادی:	ایران، قوانین و احکام. Iran. Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآور:	بازاندیشی در ساختار دادرسی دعاوی خانوادگی و قوانین ماهوی مربوط به طلاق / تألیف میثم خزایی، ساحل گودرزی.
مشخصات نشر:	بروجرد: دانشگاه آیت‌الله العظمی بروجردی (ره)، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری:	۱۲۹ ص.
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۹۸۴۰۶-۵-۸
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
موضوع:	زناشویی -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع:	Marriage law -- Iran
موضوع:	حقوق خانواده -- دعاوی
موضوع:	Domestic relations -- Cases
موضوع:	خانواده‌ها -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع:	Families -- Religious aspects -- Islam
موضوع:	طلاق -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع:	Divorce -- Law and legislation -- Iran
موضوع:	آیین دادرسی مدنی -- ایران
موضوع:	Civil procedure -- Iran
شناسه افزوده:	گودرزی، ساحل، ۱۳۷۲-
شناسه افزوده:	دانشگاه آیت‌الله العظمی بروجردی (ره).
رده‌بندی کنگره:	KMH۵۴۲
رده‌بندی دیوپی:	۳۴۵/۵۵-۱۶
شماره کتابشناسی ملی:	۸۵۵۶۲۹۹

نام کتاب "بازاندیشی در ساختار دادرسی دعاوی خانوادگی و قوانین ماهوی مربوط به طلاق"

مؤلفین:	دکتر میثم خزایی، ساحل گودرزی.
ویراستار فنی:	دکتر محمود اکبری.
تاریخ انتشار:	۱۴۰۰
شمارگان:	۱۰۰۰
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۹۸۴۰۶-۵-۸
ناشر:	انتشارات دانشگاه آیت‌الله العظمی بروجردی (ره).
نوبت چاپ:	اول
چاپ و صحافی:	آویژه
بها:	۴۵۰,۰۰۰ ریال
مرکز پخش:	کیلومتر ۳ جاده بروجرد - خرم آباد، دانشگاه آیت‌الله العظمی بروجردی (ره).
تلفن:	۰۶۶-۴۲۴۶۸۳۲۰

مسئولیت صحت مطالب کتاب برعهده نویسندگان است.

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

پیشگفتار

خانواده به عنوان واحد بنیادین در جامعه و تبعیت از آن بسیار مورد توجه و تأکید شرع مقدس اسلام و قانون‌گذار ایران قرار گرفته است. در راستای حفظ قداست و استواری خانواده، احکام و قوانینی تشریع و وضع شده است؛ دلیل این امر را نیز باید نقش خانواده در ادامه نسل و تربیت افراد جامعه دانست. در بستر خانواده نیازهای نخستین انسان تأمین می‌شود، افراد با اصول اخلاقی، مفهوم معنویات، آموزش و پرورش، مسئولیت‌های اجتماعی و مسائل فراوان دیگر آشنا می‌شوند. از همین وظایف و کارکردهای خانواده می‌توان به اهمیت جایگاه خانواده پی برد آیات و روایات فراوانی نیز بر این اهمیت تأکید دارند. از جمله آن‌ها می‌توان به آیه ۲۱ سوره روم اشاره کرد. این آیه دلایل تشکیل خانواده را آرامش یافتن زن و مرد در کنار یکدیگر بیان می‌کند. پیامبر گرامی اسلام (ص) فرموده است: «هرکس دوست دارد خداوند را پاک و پاکیزه دیدار کند، باید ازدواج نماید» (حر عاملی، ۱۴۰۹، ج ۲۰، ص ۱۸) و «دو رکعت نماز که شخص متأهل بجای آرد، برتر است از هفتاد رکعت که شخص عزب (بی‌همسر) بجای آورد» (صدوق، ۱۴۱۳، ج ۵، ص ۱۰). علاوه بر فواید بسیاری که خانواده برای اعضای خود دارد، این نهاد نقش مهمی را نیز در عرصه اجتماعی بازی می‌کند؛ در اهمیت تأثیر خانواده بر اجتماع همین بس که گفته شده است: «هر کشوری که در آن بنیان خانواده مستحکم باشد، بسیاری از مشکلات آن کشور، به خصوص مشکلات اخلاقی و معنوی آن به برکت خانواده سالم و مستحکم برطرف می‌شود یا اصلاً به وجود نمی‌آید (برگرفته از بیانات مقام معظم رهبری در خطبه عقد مورخ ۱۳۷۶/۹/۲).

بر این اساس خانواده را باید مهم‌ترین نهاد در جامعه دانست که موفقیت آن، نقشی بسیار اساسی در رشد و ارتقای جامعه دارد. محیط خانواده نخستین جایی است که انسان در آن چشم به جهان می‌گشاید و مراحل مختلف زندگی را از کودکی، نوجوانی و جوانی گرفته تا میان‌سالی و کهن‌سالی را در بستر آن طی می‌کند.

فهرست مطالب

۱	پیشگفتار.....
۱	فصل اول: کلیاتی درباره خانواده.....
۱	۱-۱- مفهوم خانواده.....
۳	۲-۱- اهمیت خانواده در اسلام.....
۳	۱-۲-۱- جایگاه خانواده در قرآن کریم.....
۳	۲-۱-۱- آیه ۲۱ سوره روم.....
۴	۲-۱-۲- آیه ۱۸۷ سوره بقره.....
۵	۲-۱-۳- آیه ۳۲ سوره نور.....
۶	۲-۱-۴- آیه ۳۶ سوره نور.....
۶	۲-۲-۱- جایگاه خانواده در روایات.....
۷	۲-۲-۱-۱- روایات اهمیت تشکیل خانواده.....
۷	۲-۲-۲-۱- روایات اهمیت تلاش در راه خانواده.....
۸	۲-۲-۳-۱- روایات افزایش ارزش عبادت به واسطه ازدواج.....
۹	۳-۱- اهمیت خانواده در قوانین ایران.....
۹	۱-۳-۱- خانواده در قانون اساسی.....
۹	۲-۳-۱- خانواده در قانون مدنی.....
۱۰	۳-۳-۱- خانواده در قانون حمایت خانواده.....
۱۱	۴-۱- نگرش‌ها به خانواده: فردمحوری یا خانوادهمحوری.....
۱۲	۱-۴-۱- فردمحوری.....
۱۲	۱-۱-۴-۱- مردمحوری.....
۱۲	۲-۱-۴-۱- زنمحوری.....
۱۳	۳-۱-۴-۱- کودکمحوری.....

۱۳	۱-۴-۲- خانواده محوری.....
۱۶	۱-۵-۵- ویژگی‌های خاص نهاد خانواده.....
۱۷	۱-۵-۱- عبادی بودن نکاح.....
۱۹	۱-۵-۲- رشد شخصیتی زن و مرد در خانواده.....
۲۰	۱-۵-۳- محل امن برای اعضای خانواده.....
۲۰	۱-۵-۳-۱- داشتن امنیت اطلاعات.....
۲۰	۱-۵-۳-۲- داشتن امنیت در حفظ حرمت‌ها.....
۲۱	۱-۵-۴- فرزندآوری و تربیت کودکان در خانواده.....
۲۲	۱-۵-۵- محیط عاطفی.....
۲۳	۱-۵-۶- صلح و سازش در خانواده.....
۲۴	نتایج فصل.....
۲۵	فصل دوم: دادرسی و ساختار آن در دعاوی خانوادگی.....
۲۶	۲-۱- تعریف آیین دادرسی، اصول و تشریفات حاکم بر آن.....
۲۶	۲-۱-۱- آیین دادرسی.....
۲۶	۲-۱-۲- اصول دادرسی.....
۲۷	۲-۱-۳- تشریفات دادرسی.....
۲۷	۲-۱-۴- تمایز اصول دادرسی و تشریفات دادرسی از یکدیگر.....
۲۸	۲-۲- صلاحیت دادگاه خانواده.....
۲۹	۲-۲-۱- صلاحیت ذاتی دادگاه خانواده و مصادیق آن.....
۳۱	۲-۲-۱-۱- نامزدی و خسارات ناشی از برهم زدن آن.....
۳۲	۲-۲-۱-۲- ازدواج مجدد.....
۳۴	۲-۲-۱-۳- جهیزیه و مهریه.....
۳۵	۲-۲-۱-۴- رشد، حجر و رفع آن، امور راجع به غایب مفقودالثر و تغییر جنسیت.....
۳۵	۲-۲-۱-۵- امور خانوادگی فراموش شده در صلاحیت دادگاه خانواده.....
۳۵	۲-۲-۱-۵-۱- بطلان نکاح.....
۳۶	۲-۲-۱-۵-۲- نخله.....
۳۷	۲-۲-۲- صلاحیت محلی دادگاه خانواده.....
۳۷	۲-۲-۲-۱- طرح دعاوی زوجه در محل اقامت خانواده یا محل اقامت خود.....
۳۸	۲-۲-۲-۲- تسلیم دو یا چند دادخواست در یک روز.....
۳۹	۲-۲-۲-۳- سکونت موقت زوجین در ایران.....
۳۹	۲-۳- روند دادرسی در دعاوی خانوادگی.....
۳۹	۲-۳-۱- شیوه طرح دادخواست.....

۴۱	۲-۳-۲- نحوه ابلاغ در دادگاه خانواده
۴۴	۳-۳-۲- تأمین خواسته و دستور موقت در دعاوی خانوادگی
۴۵	۲-۳-۴- نحوه برگزاری جلسات دادگاه
۴۶	۲-۳-۴-۱- تأخیر در جلسه دادرسی
۴۶	۲-۳-۴-۲- ممنوعیت حضور کودکان در جلسات دادرسی
۴۷	۲-۳-۵- مسئولان بررسی پرونده
۴۸	۲-۳-۶- نحوه صدور حکم
۴۹	۲-۳-۷- نحوه اجرای حکم
۵۱	۲-۴-۴- پیشنهاداتی برای بهبود و اصلاح ساختار دادرسی دعاوی خانوادگی
۵۱	۲-۴-۱- لزوم تدوین آیین دادرسی ویژه دعاوی خانوادگی
۵۲	۲-۴-۲- لزوم تدوین قانون اجرای احکام ویژه دادگاه‌های خانواده
۵۳	۲-۴-۳- لزوم ایجاد محیط‌های مناسب در دادگاه‌ها برای رسیدگی به پرونده‌ها
۵۴	۲-۴-۴- توجه به ضمانت اجراهای نو و ابتکاری در صدور آرا
۵۵	۲-۴-۵- لزوم تربیت قضات متخصص در حوزه خانواده
۵۵	۲-۴-۶- حاکم بودن دیدگاه حفظ و بقای خانواده بر قوانین و دادرسی خانواده
۵۵	۲-۴-۷- توجه به اصول کلی عدالت، انصاف و مصلحت در قانون‌گذاری
۵۶	۲-۴-۶-۱- عدالت
۵۶	۲-۴-۷-۲- انصاف
۵۷	۲-۴-۷-۳- مصلحت
۵۸	۲-۴-۸- توجه به حقوق سایر کشورها
۵۸	نتایج فصل
۶۱	فصل سوم: نهاد داور و مراکز مشاوره خانواده
۶۲	۳-۱-۱- داور و دعاوی خانوادگی
۶۲	۳-۱-۱-۱- پیشینه نهاد داور و در حقوق ایران
۶۴	۳-۱-۲- دلیل جواز داور و در اختلاف‌های خانوادگی
۶۶	۳-۱-۳- موضوع و ساختار داور
۶۸	۳-۱-۴- داور و گذرگاهی برای تغییر ساختار دادرسی اختلاف‌های خانوادگی
۶۹	۳-۱-۴-۱- تقویت داور و دعاوی خانوادگی
۶۹	۳-۱-۴-۲- بررسی کارشناسی نقش داور و در حل اختلافات خانوادگی
۷۰	۳-۱-۴-۳- استفاده از ظرفیت‌های قرآنی در کارآمدی نهاد داور
۷۰	۳-۱-۴-۴- ارجاع تمام اختلافات خانوادگی به داور
۷۱	۳-۱-۴-۵- دقت در گزینش داوران

۷۱	۳-۱-۴-۶- تدوین قانون جامع داوری در دعاوی خانوادگی
۷۲	۳-۱-۴-۷- نقش و اختیارات داوران
۷۲	۳-۱-۴-۸- رفع ابهام از قوانین موجود
۷۲	۳-۲- مراکز مشاوره خانواده
۷۳	۳-۲-۱- اهداف تأسیس مراکز مشاوره
۷۳	۳-۲-۲- حوزه فعالیت مراکز مشاوره خانواده
۷۴	۳-۲-۳- نحوه فعالیت و وظایف مراکز مشاوره خانواده
۷۶	۳-۲-۴- اعضای مراکز مشاوره خانواده
۷۶	۳-۲-۴-۱- تخصص اعضای مرکز
۷۷	۳-۲-۴-۲- تأهل
۷۸	۳-۲-۴-۳- سن و سابقه کار
۷۸	۳-۲-۴-۴- انتخاب نصف اعضای مرکز از بانوان
۷۹	۳-۲-۴-۵- داشتن صلاحیت‌های عمومی
۷۹	۳-۲-۴-۶- شرکت در آزمون کتبی و قبولی در آن
۸۰	۳-۲-۴-۷- قبولی در مصاحبه علمی و عمومی و داشتن سلامت روانی
۸۰	۳-۲-۴-۸- شرکت در دوره کارآموزی
۸۱	۳-۲-۵- مراکز مشاوره خانواده گاهی مهم در تغییر ساختار دادرسی اختلاف‌های خانوادگی
۸۱	۳-۲-۵-۱- بررسی کارشناسی نقش مراکز مشاوره خانواده در حل اختلافات خانوادگی
۸۱	۳-۲-۵-۲- دقت در گزینش مؤسسان و اعضای مراکز مشاوره خانواده
۸۲	۳-۲-۵-۳- اهمیت دادن به نظرات مراکز مشاوره
۸۲	۳-۲-۵-۴- تلفیق نهاد داوری با مراکز مشاوره
۸۳	۳-۲-۵-۵- ارجاع تمام اختلافات خانوادگی به مراکز مشاوره خانواده
۸۳	۳-۲-۵-۶- جلوگیری از صوری شدن مشاوره‌ها
۸۴	۳-۲-۵-۷- ارتقای کیفیت مشاوره
۸۴	نتایج فصل
۸۵	فصل چهارم: نقدی بر قوانین ماهوی مؤثر در افزایش دعاوی خانوادگی با رویکرد قضازدایی
۸۶	۴-۱-۱- امتناع و اعسار از پرداخت نفقه (ماده ۱۱۲۹ قانون مدنی)
۸۷	۴-۱-۱-۱- دیدگاه اول: امکان طلاق با استنکاف یا عجز زوج از پرداخت نفقه
۸۸	۴-۱-۱-۲- دیدگاه دوم: عدم امکان طلاق با استنکاف یا عجز از پرداخت نفقه
۸۹	۴-۱-۱-۳- دیدگاه سوم: تفصیل میان استنکاف و عجز از پرداخت نفقه
۸۹	۴-۱-۱-۴- نقد و بررسی دیدگاه‌ها
۹۰	۴-۱-۱-۴-۱- ارزیابی دلایل دیدگاه اول

۹۰	۴-۴-۲- ارزیابی دلایل دیدگاه دوم
۹۱	۴-۴-۳- ارزیابی دلایل دیدگاه سوم
۹۲	۴-۱-۵- رویکرد اصلاحی به ماده ۱۱۲۹
۹۳	۴-۲- طلاق بر مبنای عسر و حرج (ماده ۱۱۳۰ قانون مدنی)
۹۳	۴-۲-۱- مفهوم عسر و حرج
۹۴	۴-۲-۲- تحلیل ماده ۱۱۳۰
۹۵	۴-۲-۱- دیدگاه فقها در زمینه طلاق حرجی
۹۶	۴-۲-۲- شرایط اجرای ماده ۱۱۳۰
۹۷	۴-۳-۲- ارزیابی ماده ۱۱۳۰ با رویکرد کاهش طلاق
۱۰۰	۴-۳- طلاق توافقی
۱۰۰	۴-۳-۱- تعریف طلاق توافقی
۱۰۱	۴-۳-۲- طلاق توافقی در قوانین ایران
۱۰۱	۴-۳-۳- ماهیت طلاق توافقی
۱۰۲	۴-۳-۴- نقدهای وارد بر طلاق توافقی
۱۰۲	۴-۳-۱- افزایش آمار طلاق به موجب آن
۱۰۳	۴-۳-۲- عدم تبیین تعریف، ماهیت شرایط حاکم بر آن
۱۰۳	۴-۳-۳- عدم ارجاع طلاق توافقی به داوری
۱۰۴	۴-۳-۵- پیشنهادات در خصوص طلاق توافقی
۱۰۴	۴-۳-۱- بررسی کارشناسانه کارکردها و آسیب‌های طلاق توافقی
۱۰۴	۴-۳-۲- رفع خلاءها و ابهام‌ها از طلاق توافقی
۱۰۴	۴-۳-۳- ارجاع طلاق توافقی به داوری
۱۰۴	۴-۳-۴- شروط دوازده‌گانه در عقدنامه‌ها
۱۰۶	۴-۳-۱- نکات پیرامون شروط دوازده‌گانه
۱۰۷	۴-۳-۲- ایرادهای وارد بر شروط دوازده‌گانه
۱۰۸	نتایج فصل
۱۰۹	فهرست منابع